

Patricij je imao prijatelje duž celog carstva i izvan njega: U Novgorodu Stefana i Zosimu dakona, u Veneciji braću Vincenca i Paola Pegolotija, čije gostoprimstvo je obilno uzvraćao pri njihovim posetama. Može se pretpostaviti da su svi oni bili privučeni intenzivnošću njegovog unutrašnjeg zračenja, kojim je krotio i najodbojnije skeptike. Pod prijatnim likom, blagorodnim gestom i ljubaznim rečima naslućivala se aristokratska nostalgija za nepovratnim vremenima Jedinствене saglasnosti. Opisujući njegov karakter u »Istoriji tajni« Ničifor Pravdoljubivi primetiće da je ovaj nepomirljivi protivnik sholastike, jedan od najsamosvesnijih učenika Muzeuma, umeo istom neposrednošću da tumači Euklidovu geometriju, Nikomahovu tezu o apriornoj egzistenciji brojeva u duhu Tvorca, najsuptilnije finese antičkog jezika ili da nasmeje improviziranim mimom, često karikirajući sebe kao nespreditnog trgovca. Ali, koliko se odnosio ležerno kako prema najbližima, tako i prema nepoznatima, toliko je, nasuprot tome, bio čvrst i nepomirljiv u svojoj platonističkoj ubeđenosti. U carstvu koje se raspadalo pred silovitim najezdama fanatiziranih varvara i bednom dvoličnošću besramnih političara, patricij se, veli pravdoljubivi istoričar, neprestano napajao čistim svetom ideja. Zapisao je: »Ono što me uvek iznova uzbuđuje — to je fenomen ljubavi: između vernika i Boga, između žene i muškarca, između roditelja i deteta; i ljubav animalna i ona koja umesto čoveka za opsesivnu strast ima potragu, more ili veliku Ideju. Zar, još od detinjstva, ne iskušavam nestalnost i skupočnost moćnog drhtaja, koji nagoni na burne, protivu rečne izlive smeha i besa. Zar nisam i sam prisvojio silnu samoučeničku crtu zaljubljenika kome čežnja uvek izmiče pred ostvarenjem? Otuda ta duboka privrženost telu, njegovim stanjima i promenama, /ne/ostvarivanju dodira sa drugim telom. Ona ne izvire samo iz radoznalosti istraživača za nemirne igre virtuoza Erosa. Ulaženje u telesnost je moralna potraga za iskonskim koja od spontanog, neposrednog impulsa prelazi u ogromnu, bolnu opšteljudsku čežnju za toplinom...?.

Ponekad, bi čak i Antonio, othranjen sa slobodoumnim zakonima Republike, pomislio da je njegov mistični prijatelj bogohulnik. Ali, ove bi uznemiravajuće misli odmah razbijao blagorodni bljesak u tamnim očima patricija — toliko je žedi bilo u njima!

Pri njihovom susretu, za koji nije mogao pretpostaviti da će im biti i poslednji, Antonio ga iznenadi poklonom — vodenim satom. Patricij beše vidljivo potresen. Okrenu se moru da prikrije suze. Zatim prigušeno prošapta: »Verni prijatelju, stalno ću ga nositi uza se. Iako ću od sada brojati vreme drugačije...«. Azurno plava tunika od iberske tkanine ležerno mu je obavijala telo do kolena, preko nje težak purpurni plašt širokih rukava imao je na grudima zlatnim koncem izvezen motiv faune: paun i lav sa podignutim prednjim nogama. Svetlo plava, meka kapa, skoro potonula u dugoj grivi, čiji su pramenovi, kao nemirni jezici tamne vatre, podupirali neukrotivu energiju u očima, bila je ukrašena trima zrnima bisera, oduzetih školkama najtoplijeg mora. Antonio pomisli da ga zapravo ne čudi prijateljeva strast prema vodama, nasuprot brojnim patricijevim sunarodnjacima koji su zemlji davali svo bogatstvo i dostojanstvo, a more ostavljali strancima — Đenovljanima, Venecijancima, Sirijcima, Rusima. U tom Carstvu koje je široko otvoreno vodama, ostalo suvozemno, patricij je spadao u retke zanesenjake koji su se sopstvenim brodom otiskivali na pučinu, ne samo zbog trgovine, već i radi same plovidbe, ili onog što su očekivali da će im plovidba otkriti. Ubeden sam da je on tragao za dajmonom, posrednikom, onim koji će, dodirujući ga božanskom rukom, probuditi u njemu besmrtnu dušu. Čini mi se da nije u redu verzija o nestanku koju Pravdoljubivi sugeriše između redova: da je patricij jednostavno pobjegao iz Carstva, čija se propast toliko vidljivo naslućivala. U prvom i drugom ratu protiv Polumeseca, on se borio kao istinski potoma Vasilija Digenisa Akripe. Levo, iznad srca, skrivao je dug, crvenkasti ožiljak, doživotni žig zavrnutе sablje opasnog protivnika. Rastanak od Carstva mora da krije dublje razloge, pri čemu zemaljski zakoni već prestaju da važe.

— Osećam, reče joj (sedeli su na obali, u beskrajnom krugu noći, sa vodama pred njima, koje se mreskaju pod zvezdanim milovanjem, pritajene, a žive) — ono što sam smatrao svojim znanjem: pročitane mudre knjige, sa čijih sam stranica napamet učio istinu, dugi dijalozi sa umnim prijateljima — sve to nije pomoglo da predvidim tvoju jednostavnost. Ali zato je sada tvoj odjek u svakom mom koraku. Bez tebe, i Grad, i Carstvo, i jezik ne bi bili ništa drugo do privid.

Pravdoljubivi, opsednut bratoubilačkim ratom, siromaštvom državne blagajne i stalnom pretnjom gordih azijskih osvajača, svrstavao je patricija u grupu svestranih intelektualaca, ali krajnje nemoćnih pred nepredvidljivim točkom istorije, koji je u danima agonije Carstva satiralo vrtoglavom brzinom. Postoji u »Istoriji Tajni« jedan pasus o susretu patricija sa plaćenikom Kastilijancem, koji mu je kraj logorske vatre, celu noć, sa očiglednim uživanjem i veseljem, opisivao kako se šetao kroz osvojeni nevernički grad, noseći na visoko dignutom koplju nabodeno dete, kako je, u otsjaju velikog požara koji je gutao hram inovernika prinudio tri zarobljenice na »obilne ljubavne usluge«, kako je uhvaćenom zapovedniku isčupao prvo jedno, pa drugo oko, a zatim ga rasporio od grkljana do testisa. Ničifor piše da je »patricij bio užasnut ovim zverskim obožavanjem smrti, koje je, na sramotu Vere, moglo da bude svrha života jednog hrišćanina«. Za razliku od svoje oficijalne istorije u 101. knjizi u kojoj je Ničifor Pravdoljubivi svo bogatstvo svog imaginativnog talenta stavio u službi veličanja nepobedivosti i bezgraničnosti Carstva (čime je konačno, posle desetogodišnjeg tamnovanja, izbio da ga puste na slobodu) u tajnoj is-

toriji, on je osvetnik, koji nagrizi i inače trulu građu Carstva otrovnim sveđočanstvima o neminovnoj degeneraciji nekadašnjih gospodara sveta. U »Istoriji Tajni«, podanici Carstva su pasivne marionete, i kada izgledaju zdravi i kada ratuju, filozofiraju ili se šale, oni zapravo očekuju da im se dželatov mač munjevito spusti na vrat kako bi se konačno završila njihova unapred predviđena uloga gubitnika. Predosećanja su se pokazala sasvim tačna — nepun vek posle tajnog zapisivanja »Istorije Tajni« Carstvo je isčezlo sa lica zemaljskog kao da nikada nije ni postojalo.

Ipak, u slučaju patricija, Pravdoljubivi je pogrešio. I pored sve pronicljivosti, istoričar je ostao u sferi smisla. Ničifor Pravdoljubivi imaše oštro oko i blještavi um, ali kada bi pogledao vodeni sat, uočavao je samo gradiranu skalu donjeg suda. U savršenoj uzajamnosti dva spojena suda, on nije mogao naslutiti sveobuhvatnu formu duha beskonačnosti što puzi na rubu svake kapi vremena.

Čitam poslednju stranicu patricijevog dnevnika: »Naši dani. Naše noći. Jato letećih riba koje probijajući granicu između dve sfere, dolazi sa mora i useljava se u nas. Oduvek. Oduvek. Ako je voda najsvršenija priroda, Platon najsvršenija misao, Isus najsvršenija žrtva, onda je ovo najsvršenija i najčistija radost — ta unutrašnja predaost biljke koja se preobražava u cvet«.

* Iako se oba tvrdjenja podupiru jedino na podatak iz »Tajne istorije« Ničifora Pravdoljubivog, u kojoj su prisutne išezle slike, palate, osećanja.

ja sam onaj koji sam milan orlić

1.

Ja sam onaj koji sam. Stvorio sam vreme u kojem se beskrajno dosadujem, prostor u kojem se nikada ne smejem. Vezbajući dokazivanja sofisticiranog porekla, izmislio sam smrt, smrt kakvu bih pozeleo samo plemenitom psu. Igrajući se ćulima, pomešao sam boje. Od tada slikate mučne žanr-scene, motive iz povesti besmislica, sopstveni krik izgubljen u mojoj ravnodušnosti. Na izložbama mumificiranih snova, očekujete da se sa mojih oblapornih usana, oh, otme uzdah. Ali moje sećanje je starije od drevnih, drevnih drumova bolno sklupčanih pod nogama odumrlih gradova. Toleći beskonačnu glad za oblikovanjem, glad za terakotom vaših beznačajnih života, znajući da ništa, baš ništa nećete shvatiti, izlažem beskorisne izume, poklanjam slobodne veštine. Nikada me niste prepoznali u liku zamišljenog deteta.

2.

Ja sam onaj koji sam. Nikada me nećete prepoznati u liku zamišljenog deteta. Ne raspolažem nikakvim tajnim umećima. Moji zločini su nevin. Zanoćiću ovde, osvanuću tamo. Dokone igrarije mog uma, gimnastiku maštarija, u zabludi proglašavate sudbinom. Ja samo unapred opisujem preciznu mimiku vaših uloga; opisujem boranijsko zelenišenje mesija, apostolski grabež za zemaljskim danima, za slavom sveta. Mržljivo gomili namenjenjem uspeh. Teskobu — pošto osvoji basnoslovne dvori, brodovlje daleko na pučini. Ne umara me pomisao da sve, na koncu, pripada meni. Pa ipak, dolazim među vas i vraćam se, usamljen kao slepac, štapom jednolično lupkajući ispred sebe. Vašeg obrednog zanosa se gadim, molitveni žamor me ne ispunjava. Od kako jesam, širom sam otvorio kapije i čekam, strpljivo čekam. Ako neko nađe put do mog srca, naslediće me.

3.

Ja sam onaj koji sam. Prvi koji nađe put do mog srca, naslediće me. Dolazili su fariseji, u

dugim urednim togama, naizust izgovarali učevne formule starostavnih knjiga. Iz dosade sam gledao pred sebe, gledao kroz njih, gledao rozete i vitraže dvori, u visokom vazduhu gnezdila se svetlost, u nebesima odjekivala zvona. Njihovo ceremonijalno, farisejsko ćutanje graničilo se sa mojom ravnodušnošću. Na izlazu, tamo napolju pred kapijama, sačekivala ih je svetina i, zbog nedostatka poštovanja prema pravilima prvida, u višednevnim karnevalskim povorkama, zverski rastrzala. Ako ga put ikada dovede pred moje pragove, naslednik će doći izmučen, i od mene usamljeniji. Prateći ga poviciima mržnje i strahopostovanja, puk će mu otvarati prolaz. Ne obazirući se na pretnje i zapomaganja, grudiju razdiranih neljudskom boli, razoriće temelje svega što sam stvorio. Kao nekada ja, još uvek nesvestan pravila oblikovanja, u rukama će gnječiti glinu. Poredak stvari će i dalje imati svoju svrhu, moja misija biće okončana.

4.

Ja sam onaj koji sam. Poredak stvari i dalje ima svoju svrhu, moja misija uskoro okončava. Pre toga moram da stvorim vreme u kojem se beskrajno dosadujem, prostor u kojem se nikada ne smejem. Da bih dokazao plemenito poreklo, narugao se besmrtnosti, izmisliću smrt ljudi, zveri i bilja, smrt kakvu bih pozeleo samo tuđem psu. Svemu živom, dragoj žgadiji, ugrađiću nagon za oblikovanjem i rušenjem. Staću na zdrava stopala, podići ruke i reći: Usadujem vam moje navike, sklonosti i gadenja. To ćete zvati istorijom. O, lepoto užasa! O, uzvišeno zlo! Moji zločini su nevin, moja usamljenost veća od ičije: među vas dolazim i odlazim, kao slepac, oborene glave i praznog pogleda, jednolično lupkajući štapom ispred sebe. Svejedno je gde ću zanoćiti a gde osvanuti. Igram se, maštam unapred opisujem preciznu mimiku vaših uloga. U mom srce nema mesta za sve. Drevni, drevni drumovi su zarasli u korov i čkalj, bolno se sklupčali pod nogama odumrlih gradova. Nepomičan gledam pred sebe, gledam kroz vitraže i rozete dvori, u visokom vazduhu gnezdila se svetlost, u nebesima odjekuje svečana zvonjava nedeljnih zvona. Odav-

no su mi fariseji celivali skute. Slutim li da naslednik stiže? Ili sam mu tek oplodio majku? Ili pred kapijama već stoji i, još uvek nesvestan pravila oblikovanja, u rukama gneči glinu? Ako je pravedan koliko i darovit, dočekaću ga na kolenima. Prepoznaće me u liku zamišljenog deteta.

5.

Ja sam onaj koji sam. Dočekali ste me na kolenima, zatekao sam lica izborana strastima praotaca. Pijem mlada vina iz starih mešina. Beskrajno se zabavljam iznova vas učeći uspravnog hodu i govoru, slatko se smejem omedivanju prostora u kojem crkavate kao

trnova ružica spava u kafkinom zamku

(koladž)

jirg aman

JIRGA AMAN (Jürg Amann), nemački prozaist, rođen je 1947. u Vinterturu. Dobitnik je nagrada »Ingeborg Bahman- i »Konrad Ferdinand Mejer«. Napisao više proznih dela, od kojih je najpoznatija novela *Patagonija* (Patagonien, 1985).

K. dolazi kasno uveče. Selo je prekriveno dubokim snegom. Magla i pomrčina obavijaju breg na kome se uzdiže zamak, i ni tračak svetla ne nagoveštava postojanje ogromnog utvrđenja. K. stoji na drvenom mostu koji se nastavlja na seosku cestu i posmatra tu tobožnju prazninu.

Tamo je sve usnulo. Kao što je proročanstvom predskazano, kraljeva kćer se na svoj petnaesti rođendan ubola na vreteno, pa sad u svojoj sobi u kuli sniva stogodišnji san, a s njom i ceo zamak. Konji spavaju u stajama, psi u dvorištu, golubovi u potkrovlju, muve na zidu; sve živo spava. Čak je i vatra koja je nekad plamtela na ognjištu sasvim zgasla, meso još nije pečeno, a kuvar koji je hteo da svog nemarnog pomoćnika povuče za kosu pustio ga je i zaspaio u stojećem stavu. I vetar koji inače huji oko kula prestao je da duva. Crno granje drveća je nepomično.

Njemu, K-u, jedino njemu, svom poniznom podaniku, njemu sićušnom crvu koji leži u najdubljoj senci i do koga ne dopire ni tračak kraljevskog sjaja, baš njemu je car (ili kralj?) poslao poruku pre nego što je pao u san. Pustio je glasnik da klekne kraj njegovog kreveta i na uho mu šapnuo poruku. Toliko je bila važna da je ovaj morao da je ponovi pred kraljem. Klimanjem glave potvrdio je tačnost onoga što je rečeno. Glasnik, jedan hrabar i neumoran čovek, odmah je krenuo na put; mahao je svojim ispruženim rukama i tako krčio sebi put. Da je pred njim bilo nepregledno polje, kako bi on, ne časeći ni časa, poleteo, i nežni udarci njegovih pesnica začuli bi se na vratima vrlo brzo. Ali nije bilo tako; kako se samo namučio, a sve je bilo uzalud! On se još uvek probijao kroz odaje centralne palate; nikad ih nije savladao. Trčao je, a nije se makao s mesta. Pa i da je uspeo, šta bi mu to vredelo; onda bi morao da se pomučni sa stepenicama; da je uspeo da se probije, ništa mu to ne bi značilo. Trebalo je preći dvorište, i potom proći kroz spoljnu palatu koja je opkoljavala centralnu; i tako unedogled, čitav jedan vek; na kraju bi izjurio kroz glavnu kapiju ali ne, to je nemoguće, tad bi se našao u prestonici, centru sveta, a ona je zatrpana dubretom. Tuda je tek nemoguće probiti se, čak i ako nosiš poruku jednog usnulog kralja. Ali K. je seo na svoj prozor i ta poruka mu se javila u snu.

A sada je tu, ispred zamka, i želi da uđe. Ceo selo je digao na noge da svoju želju prosledi nadležnima. Ali starac na koga su ga uputili može samo da ga odvrati od tog nauma i da mu ispriča o trnjaku koji poput zida opkoljava zamak i o kraljevićima koji su decenijama pokušavali da se probiju kroz njega i stignu do usnule princeze, i o tužnoj smrti kojom su umrli u trnju.

plemeniti psi. Poredak stvari nikada nije imao svoju svrhu. Igrao sam se, maštao, unapred opisivao preciznu mimiku uloga. Izazivao sam mrzovoljno zavereništvo, pothranjivao kratkoročne uspehe, podsticao dugoročno jedinstvo svih protiv svih. Oblikovao sam po pravilima koja nikada, doista nikada nisam do kraja shvatio. To ste zvali istorijom. Zalud su fariseji farisejski čitali: nemam naslednika. Slepac sam što, zanočivši zamišljen nad svojim nevinim zločinima, osvane bolno sklupčano pod nogama odumrlih gradova. Dok ste me dočekivali, u vitražima i rozetama gnezdila se svetlost. U visokom vazduhu odjekivala su zvona, u nebesima nije bilo ničega što bi me umirilo.

Borhes i ja u Asterionovoj kući

Uprkos tome, on hoće da uđe. Ne predaje se on tek tako. Čak naprotiv, oseća da ga nemogućnost podstiče. Već sledećeg dana baca se na posao. Piše, telegrafije, telefonira, stoji ispred zida i peva; odgovora nema. Pisma ne stižu, glasnici ga ne traže u gostionicu u kojoj se nastanio. Električni vodovi su nemi. Iz trnja ne dopire ni odjek njegove pesme.

Šta da čini? Da se dosaduje sa ljudima; da organizuje procesije; da voza seljanke po stranputicama koje samo one poznaju, nadajući se da će se tako probiti do zamka. Činio je sve to, i nikakvog uspeha nije bilo. Bez povrede nije išlo. I tako su prolazile godine.

Kraj se približava. Iznuren i očajan, i on se kao i njegovi prethodnici po poslednji put zateče i baca na trnje, i sav iskrvavljen ostaje tu da visi. Međutim, baš sad, dok leži na samrti, dok mu se mračni pred očima, živica se otvara, trnje se samo vadi iz izmučene kože, i na njemu se rascvetavaju najlepše ruže. On to vidi. Ne može da veruje. Zamak se budi iz sna. Bude se konji u štali. Bude se psi. Bude se muve i golubovi. Budi se Trnova Ružica. I glasnik koga je sanjao, glasnik koji je sve vreme bio na putu prema njemu a nije se ni pomerio, prilazi mu sa porukom svog kralja (ili cara?). Naginje se nad njega.

Govori mu svojim tankim, kao za poljubac skupljenim usnama, govori mu na uho kako ne bi propustio nijednu reč: Voleo sam jednu devojkicu, i ona je mene volela, ali morao sam da je ostavim. Zašto? Ne znam. Kao da je bila okružena naoružanim ljudima s uperenim kopljima. Kad bih se približio, naleteo bih na vrh koplja, povredio se, i morao sam da uzmaknem. Mnogo sam patio. Učinilo mu se da je ovaj drugi pitao da li je u tome bilo devojičine krivice. Mislim da nije, rekao je, štaviše, znam da nije. Prethodno poređenje nije bilo potpuno: i ja sam bio opkoljen, ali koplja su bila okrenuta prema unutra, dakle prema meni. Da bih se približio devojci, morao sam najpre da se probijem kroz odred kopljanika koji je mene opkoljavao tako da nisam mogao da se pomerim. Možda nikad ne bih uspeo da se približim kopljanicama oko nje; čim sam to poželeo, već sam bio sav okrvavljen i bez svesti. Čuo je kako onaj drugi pita: Je li devojka ostala sama? Ne, rekao je, jedan drugi mladić je lako i nesmetano stigao do nje. Ja sam ih, iscrpljen od napora, tako ravnodušno posmatrao, kao da sam vazduh kroz koji su se njihova lica susrela u prvom poljupcu.

To su bile njegove poslednje reči. Nije stigao do poljupca. A godine su prošle. To je sve.

S nemačkog: Vladislava Gordić

na marginama jednog intervjua vesna parun

»Lažna neka bude za nas svaka istina koju nije bilo bar malo smijeha«
Nietsche: Tako je govorio Zaratustra

Draga Radmila,

Posljednjeg poslijepodneva moga ovogodišnjeg junske boravka u Novom Sadu, na Zmajevim dječjim igrama, upriličile smo u sobi hotela Putnik—nakon tolikih mojih neodziva na sva tvoja dotadašnja nastojanja i pokušaje — sastanak uzbudljivo lijep kao ono u djetinje dane, kada su nam u žurbi obučali nove cipelice i vodili nas na praznični vrtuljak. A dan je bio lijep i težak, pritisnut omarinolu, i još su ga tromijim činili oni mučaljivo-pospani odlasci pisaca svojim kućama, s mlakim uobičajenim zagrljajima i nekako odsutno, s nevjericom promrmljanim »dovidenja!!!« Kao da je za svakim tim »dovidenja« proprhnuo i jedno jedva čujno, rezignirano »možda«. A to je i razumljivo. Zmaj—Jova nije bio nimalo sretan čovjek, zar ne, i zašto bi se mi oko njegovog groba okupljene avanturisti i stiho-pečalbari morali u te iscrpljujuće lipanjske dane truditi da ga takovim, zbog animiranja, budućih naraštaja, posthumno napravimo!

Ti si, dakle, posadila preda me onu nadasve neugodnu novinarsku trak-trak spravu a ja otvorila najnoviju narančastu bilježnicu — u koju sam tada bila šiparički zaljubljen, a korice joj se još nisu stigle izlizati po torbama i prašnjavim zakutcima — i naš razgovor, ili nešto nalik tome, dobio je zeleno svjetlo. (Budući da smo i ti i ja »pješakinje«, za razliku od mnogih naših kolega po peru koji zbog svoje naprednosti — to jest, motoriziranosti — moraju čekati na crvenol) Do mogega noćnog vlaka za Zagreb bila je čitava pregršt sati, te je razgovor i vremenski i sadržajno obećavo nadoknaditi sve dotle propušteno, neizrečeno, neuprizenljeno. Da: to je, čini mi se prava riječ za ovakve susrete sa svrhom unaprijed određenom, za duga ljetnopodneva časkanja s praktičnom namjenom. Kad pristupamo jedni drugima u takve svrhe, trebalo bi reći: »Jeste li voljni da uprizeimate ponešto od svog misaono-emocionalnog inventara za široku potrošnju?« Ili: »Nije za zidne novine, ali ipak — držat ćemo se reda!«

O čemu li smo sve razgovarale, da se prisjetim? Ponajprije o bolestima i o zdravlju, o crtam dlanu, o tvome pohodu Indiji, o Milici Stojadinović—Srpkinji čijim si pismima i dnevnikom bila tih dana žarko zaokupljena, a to je i urodilo kako se iz lipanjsko-srpanjskog broja titogradskog lista »Ovdje« može vidjeti—oblatim plodom. Zatim smo se nekako ritmično i na mahove posustalo, poput leptirice oko svjetiljke, stale vrtjeti oko nekih iskričavih nejasno uobičajenih tema, što su se iz mraka unutrašnje budnosti i zbudjujućeg dekora jave nametale gotovo bolnim zahtjevom da budu kazane, makar i zamuckujući, ili samo dotaknute, samo iz okamenosti trgnute. Neko sam se vrijeme kolebala — i za vrijeme tog razgovora a i poslije — da li dopustiti, zatvorivši oči, da sve to što se sa ivanjskog plesa krijesnica u košaru tehnike istreslo pokupiš i na sunce izneseš bez ikakve moje naknadne intervencije, za inat i gramatici i literaturi i intervjujima: za tebe bi to bilo kraće i jednostavnije, za mene je pak primamljivo zbog lišenosti mučnog vraćanja na već pogašeno ognjište asocijacija, pepelu sna. Pratila sam, govoreći, svoje misli iznutra kao lovac koji se kroz širpag probija za hordom zečeva, i ta mi potjera toliko bijaše zanimljiva, te i ne obračah pažnju kud će me odvesti puteljci i strmine jezika, rečenične klopke. Nisam čula svoj glas. Bila je, rekbi, apsolut-